

Research article

การศึกษาองค์ประกอบของพื้นที่ต่อเนื่องย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย จังหวัดเชียงใหม่
เพื่อกำหนดอัตลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรม

The Study of Spatial Attributes of the Wat Ket - Fah Ham - San Pa Koi
Connected Area, Chiang Mai,
to Identity Characteristics of the Cultural Landscape

อัมพิกา อมลอย¹

Aumpika Amloy¹

Received: 11 February 2024 | Revised: 10 April 2024 | Accepted: 07 June 2024

<https://doi.org/10.55003/acaad.2024.269697>

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งสำรวจองค์ประกอบของพื้นที่และวิเคราะห์บทบาทในการกำหนดอัตลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ต่อเนื่องย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย จังหวัดเชียงใหม่ มีปัญหาการวิจัย คือ การสำรวจองค์ประกอบของพื้นที่ที่กำหนดอัตลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษาจะได้ผลลัพธ์อย่างไร สามารถระบุบทบาทและความสำคัญอย่างไรบ้าง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการสำรวจภาคสนามที่ใช้แบบสำรวจภูมิทัศน์วัฒนธรรม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชุมชนคัดสรรภายในย่าน จำนวน 4 ชุมชน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 44 คน จากนั้นใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงกายภาพและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยนำเสนอข้อมูลผ่านการบรรยาย แผนที่ และภาพประกอบ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบเชิงพื้นที่ที่กำหนดอัตลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมภายในพื้นที่ศึกษา สามารถจำแนกพื้นที่ออกเป็น 9 กลุ่ม ได้แก่ พื้นที่เปิดโล่งเพื่อนันทนาการในชุมชนบ้านสันป่าข่อย พื้นที่เปิดโล่งริมแม่น้ำปิงบริเวณสะพานนวรัฐ พื้นที่พาณิชยกรรมย่านตลาดสันป่าข่อย พื้นที่พาณิชยกรรมถนนแก้ววรวรรุ ย่านสถานศึกษา และโรงพยาบาล พื้นที่พาณิชยกรรมถนนเจริญเมือง พื้นที่พาณิชยกรรมถนนบำรุงราษฎร์ พื้นที่พาณิชยกรรมริมแม่น้ำปิง บริเวณโบสถ์คริสต์จักรที่ 1 เชียงใหม่ (หลังเก่า) พื้นที่พาณิชยกรรมริมแม่น้ำปิงย่านวัดเกต และพื้นที่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค ส่วนการวิเคราะห์บทบาทในการกำหนดอัตลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรม สามารถจำแนกออกเป็น 5 บทบาท ได้แก่ พื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พื้นที่พาณิชยกรรมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พื้นที่สถาปัตยกรรมและชุมชน พื้นที่ทางศาสนาและจิตวิญญาณ และพื้นที่สาธารณะ

คำสำคัญ: องค์ประกอบเชิงพื้นที่ อัตลักษณ์ถิ่นที่ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ย่านในเมืองเชียงใหม่

¹ สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Landscape Architecture, Faculty of Architecture, Chiang Mai University

ผู้สนับสนุนงาน อีเมล: aumpika.amloy@cmu.ac.th

Abstract

This research article aims to explore the spatial components of the Wat Ket, Fah Ham, and San Pa Koi connected areas in Chiang Mai and analyze their roles in defining the identity of the cultural landscape. The research problem is to investigate how exploring spatial components that define the cultural landscape identity in the study area will yield results and how the roles and importance can be identified. The researcher uses qualitative research methods focused on field surveys, cultural landscape surveys, and unstructured interviews as tools for data collection. The sample groups include four selected communities within the district and a group of 44 informants. Subsequently, physical data analysis and interview information are used and presented through descriptions, maps, and illustrations. The research findings indicate that the spatial components defining the cultural landscape identity within the study area can be categorized into nine groups, including open spaces for recreation in the Baan San Pa Khoi community, open spaces along the Ping River near Nawarat Bridge, commercial areas in the San Pa Khoi Market, commercial areas on Kaew Nawarat Road, educational and hospital areas, commercial areas on Charoen Mueang Road, commercial areas on Bumrungrad Road, commercial areas along the Ping River in the area of the 1st Church, Chiang Mai (old building), commercial areas along the Ping River in the Wat Ket area, and the McCormick Hospital area. In terms of analyzing the roles in defining the identity of the cultural landscape, they can be categorized into five roles, including historical and cultural areas, commerce and economic activity areas, architecture and community areas, religious and spiritual areas, and public areas.

Keywords: Spatial Element, Identity of Place, Cultural Landscape, Neighborhood in Chiang Mai

1. บทนำ

ในช่วงปี พ.ศ. 2500– 2560 เมืองเชียงใหม่เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมาก เริ่มตั้งแต่รัฐบาลใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504–2509) ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจขยายสู่เศรษฐกิจระดับภูมิภาค นำไปสู่การขยายตัวของเมือง ในเวลาต่อมา มีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520–2524) ซึ่งเน้นหนักไปในการกระจายความเจริญออกไปจากกรุงเทพมหานคร โดยการพัฒนาเมืองหลักขึ้นในส่วนภูมิภาค จึงกำหนดเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภาคเหนือตอนบน นำไปสู่การพัฒนาบริการขั้นพื้นฐานสนับสนุนที่สำคัญในเมือง ได้แก่ การปรับปรุงและขยายสนามบินพาณิชย์ การขยายบริการสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการในเรื่องประปา ระบบระบายน้ำ ที่อยู่อาศัย การสื่อสารแผนจัดระบบการจราจร การขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร การปรับปรุงผังเมือง และการควบคุมการใช้ที่ดิน ตลอดจนการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2555–2559 เพื่อเป็นกรอบในการส่งเสริมการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศและพื้นที่ (Suwattcharapinun, 2016) สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของแนวทางในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) โดยเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มตามกลุ่มท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ซึ่งเมืองเชียงใหม่จัดอยู่ในกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและภาคเหนือตอนบน (Pongsakornvasu & Agmapisarn, 2017) จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น มีข้อสังเกตว่าบริบทและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่ในช่วงเวลานี้ ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในพื้นที่เมือง โดยเฉพาะองค์ประกอบเชิงพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ถึงปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวที่เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่ ข้อจำกัดในการเดินทางและมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก ส่งผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยว ภาคการบริการ และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอย (Paepuang & Povatong, 2021) เป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้พื้นที่ของเมืองเชียงใหม่ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเมือง (Siriwatthaipor & Issarathumnoon, 2018) ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของภูมิทัศน์วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง การเกิดพื้นที่เสื่อมโทรมและพื้นที่ทิ้งร้างของเมือง เนื่องจากการปิดธุรกิจที่ให้บริการนักท่องเที่ยว การลดงบประมาณสำหรับการอนุรักษ์และการบำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ประเด็นที่สอง การเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์และความรู้สึกของพื้นที่ทางวัฒนธรรม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่พลุกพล่านเหล่านีกลายเป็นพื้นที่เงียบสงบชั่วคราว การปรับเปลี่ยนพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อให้มีการเว้นระยะห่างทางสังคมและรองรับชุมชนในท้องถิ่นมากกว่านักท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับการรวมตัวของผู้คนได้อย่างปลอดภัยยิ่งขึ้น และประเด็นที่สาม การฟื้นฟูพื้นที่สีเขียวของเมือง เนื่องจากกิจกรรมของมนุษย์ลดลงทำให้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติฟื้นตัว ส่งผลให้แหล่งน้ำธรรมชาติมีน้ำที่ใสขึ้น อากาศที่สะอาดขึ้น และสัตว์ประจำถิ่นกลับคืนสู่พื้นที่ที่ก่อนหน้านี้เต็มไปด้วยนักท่องเที่ยว

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นมูลเหตุปัจจัยของบทความวิจัยนี้ มีพื้นที่ศึกษาคือ ย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย ซึ่งเป็นย่านการค้าและการท่องเที่ยวของเมืองเชียงใหม่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีความหลากหลายของสถาปัตยกรรม มีการปฏิบัติทางวัฒนธรรมและพิธีกรรม และมีพลวัตของชุมชน ทำให้เกิดคำถามว่า การสำรวจองค์ประกอบของพื้นที่ที่กำหนดอัตลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษาจะได้ผลลัพธ์อย่างไร สามารถระบุบทบาทและความสำคัญอย่างไรบ้าง องค์ความรู้รวมทั้งหลักการอันเป็นผลจากบทความวิจัยนี้ มุ่งค้นหาความรู้และสร้างฐานความรู้ของวงวิชาการ โดยเฉพาะการขยายขอบเขตการศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่เมืองให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ที่ครอบคลุมในการทำความเข้าใจบทบาทและความสำคัญขององค์ประกอบเชิงพื้นที่และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกำหนดอัตลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรม รวมทั้งส่งประโยชน์ต่อการวิจัยต่าง ๆ ได้แก่ นักวิชาการทางด้านสถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ภูมิสถาปัตยกรรม และผังเมือง หน่วยงานรัฐและเอกชน ตลอดจนผู้สนใจและประชาชนในพื้นที่ศึกษา นำไปสู่การทำความเข้าใจองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมอันเป็นผลลัพธ์ของการจัดการสภาพแวดล้อมที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยองค์ประกอบเชิงพื้นที่ในบริบทเมืองมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากพื้นที่ชนบท ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในบริบทเมืองท่ามกลางความท้าทายที่เกิดจากการขยายตัวของเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสำรวจองค์ประกอบของพื้นที่และวิเคราะห์บทบาทในการกำหนดอัตลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ต่อเนื่อง ย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างฐานความรู้ของวงวิชาการ ต่อยอดสู่การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในบริบทเมือง

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจองค์ประกอบเชิงพื้นที่ที่กำหนดอัตลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

3.1 การศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรม

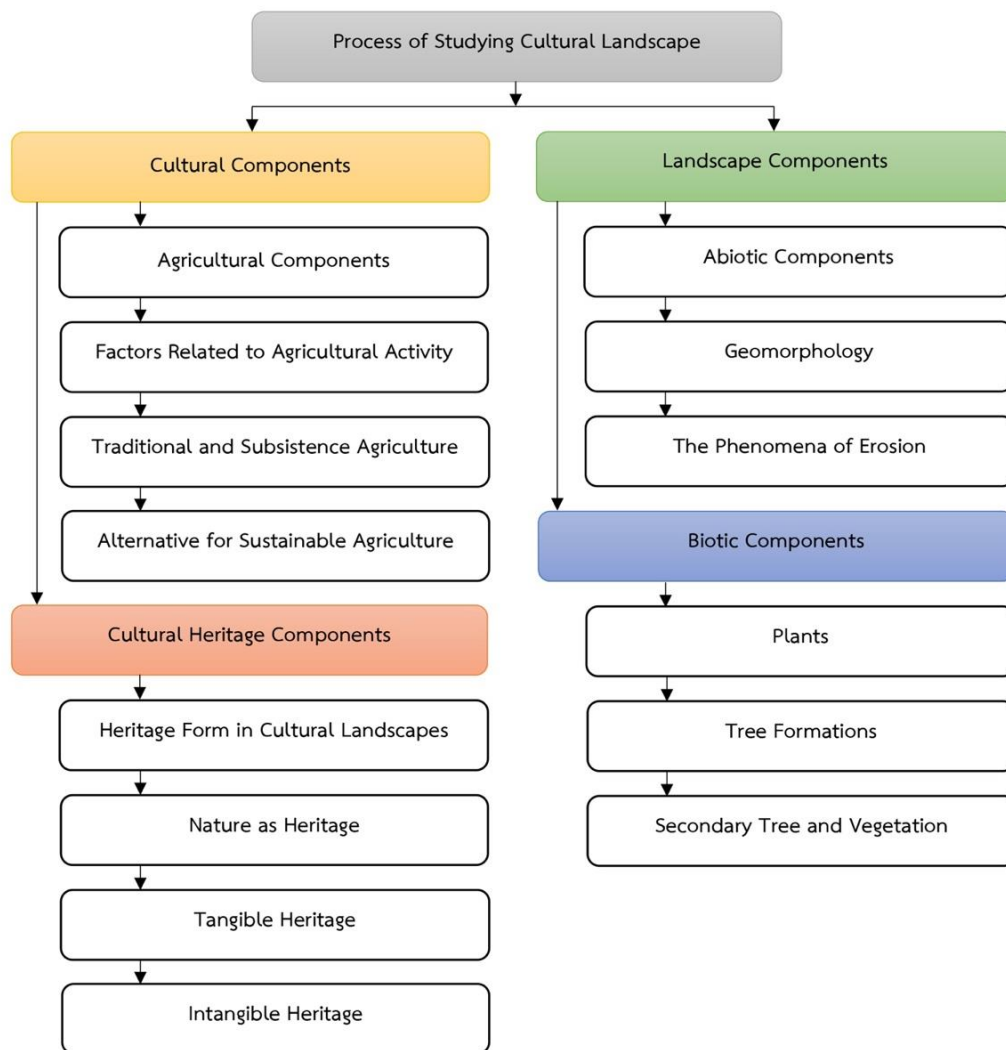
ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นสาขาสหสาขาวิชาชีพที่ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างสังคมมนุษย์และสภาพแวดล้อม โดยมุ่งเน้นที่คุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นตัวกำหนดภูมิทัศน์ทางกายภาพ (Kerdsiri, 2014) นักวิชาการที่ได้วางรากฐานทางทฤษฎีสำหรับสาขานี้ ได้แก่ Sauer (1956, p. 564) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันมีพลวัตระหว่างสังคมมนุษย์และสภาพแวดล้อม โดยมีส่วนช่วยอย่างมากในการศึกษาภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม Tuan (1977) แสดงให้เห็นถึงแง่มุมเชิงอัตนัยและอารมณ์ของความสัมพันธ์ของมนุษย์กับภูมิทัศน์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการศึกษาประสบการณ์และเชื่อมโยงความหมายกับภูมิทัศน์ของบุคคลและชุมชน Meinig (1979) แสดงให้เห็นถึงการสำรวจแง่มุมเชิงสัญลักษณ์ของภูมิทัศน์ที่มีลักษณะเป็นข้อความที่สื่อความหมาย ซึ่งได้สร้างแนวทางไปสู่การตีความภูมิทัศน์วัฒนธรรมในฐานะข้อความที่สามารถอ่านและถอดรหัสได้ J.B. Jackson (1984) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภูมิทัศน์ในชีวิตประจำวัน สะท้อนถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ มีส่วนช่วยสนับสนุนให้นักวิชาการสำรวจภูมิทัศน์ของสถานที่ธรรมดาเพื่อรับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมทั้ง Sporn (1998) แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของระบบนิเวศและวัฒนธรรมของพื้นที่ มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจในภูมิทัศน์วัฒนธรรมในฐานะที่เป็นตัวตนที่มีพลวัตและกำลังพัฒนา

นักวิชาการเหล่านี้ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบการศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรม เป็นรากฐานสำหรับนักวิจัยในการสำรวจความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กล่าวได้ว่าการศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเน้นย้ำถึงความเป็นพลวัตของภูมิทัศน์และความจำเป็นที่จะต้องอ่านและแปลความหมายสิ่งเหล่านั้นว่าเป็นสิ่งที่มีการพัฒนา ซึ่งกำหนดรูปแบบโดยมนุษย์ ภูมิทัศน์วัฒนธรรมจึงมีในฐานะที่เป็นจุดสังเกต โดยกิจกรรมของมนุษย์จะถูกจารึกไว้บนภูมิทัศน์เมื่อเวลาผ่านไป และการยอมรับภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมในฐานะแหล่งเก็บข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ กรอบแนวคิดนี้เป็นรากฐานทางทฤษฎีสำหรับการทำความเข้าใจภูมิทัศน์วัฒนธรรมของย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย จังหวัดเชียงใหม่

3.2 การศึกษาองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรม

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศวิทยา ที่มีความหลากหลายภายใต้อิทธิพลของกระบวนการทางธรรมชาติและกิจกรรมการปรับตัวของมนุษย์ต่อธรรมชาติ ซึ่งได้ก่อเกิดลักษณะทางกายภาพของภูมิทัศน์วัฒนธรรมขึ้น โดย UNESCO (2004, Online) ได้เสนอว่าเป็นการศึกษาเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบความสัมพันธ์ทั้งองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ องค์ประกอบทางวัฒนธรรม และองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ (ดังรูปที่ 1)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แม้ว่าการศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมและองค์ประกอบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมจะมีการศึกษาอย่างแพร่หลาย แต่ยังมีช่องว่างที่เห็นได้ชัดเจนในงานวิจัยที่มีอยู่ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพื้นที่เมืองที่ยังขาดแคลนการศึกษา จึงยังไม่ปรากฏการกล่าวถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างภูมิทัศน์วัฒนธรรมและบทบาทขององค์ประกอบเชิงพื้นที่และปัจจัยเกี่ยวข้องที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดภูมิทัศน์วัฒนธรรม การเติมเต็มช่องว่างเหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการให้ความกระจ่างเกี่ยวกับความสำคัญขององค์ประกอบของภูมิทัศน์วัฒนธรรม นำไปสู่การอนุรักษ์และจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในบริบทเมืองท่ามกลางความท้าทายที่เกิดจากการขยายตัวของเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 1 กระบวนการศึกษาองค์ประกอบของภูมิทัศน์วัฒนธรรม

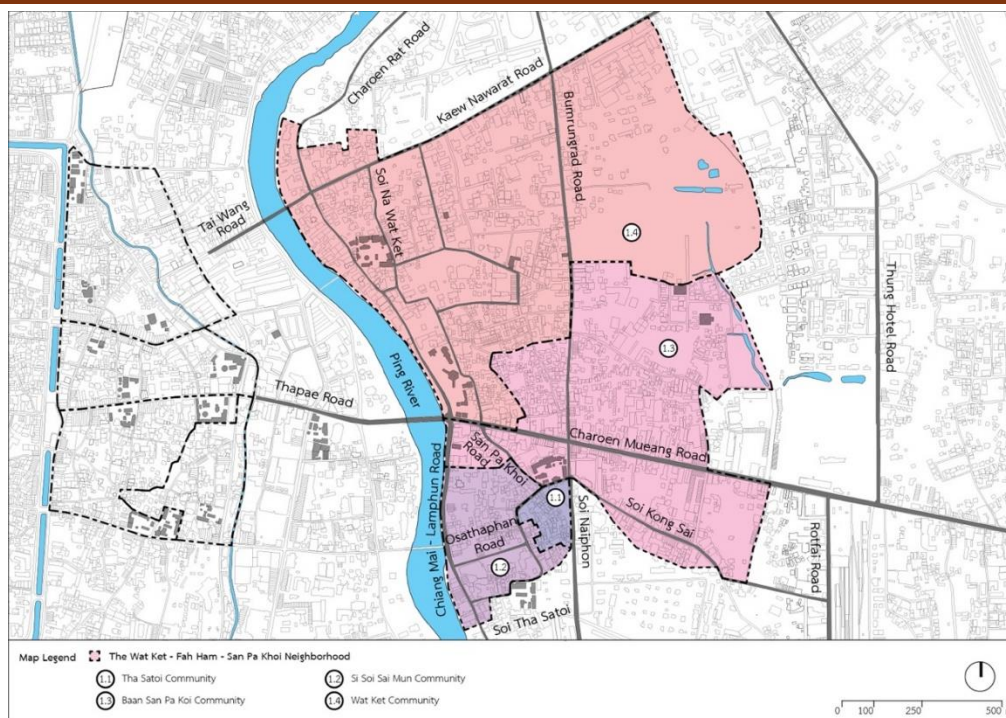
Figure 1 Process of Studying Cultural Landscape Components.

ที่มา: ปรับปรุงจาก UNESCO (2004)

Source: Adapted from UNESCO (2004)

4. วิธีการวิจัย เครื่องมือวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้จัดอยู่ในประเภทงานวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งมีย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 1,655,000 ตารางเมตร (ประมาณ 1.66 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,034 ไร่) ทิศเหนือติดกับชุมชนหนองแสง-ฟ้าฮ่าม ทิศใต้ติดกับค่ายกาวิละ ทิศตะวันออกติดกับชุมชนกู่คำ ชุมชนสันนาลุ้ง ลำเหมืองสาธารณะ ทางสาธารณะ และทิศตะวันตกติดกับแม่น้ำปิง (ดังรูปที่ 2) รวมทั้งดำเนินการสำรวจภาคสนามในเดือนเมษายนถึงตุลาคม พ.ศ. 2565 สามารถจำแนกขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

รูปที่ 2 แผนที่แสดงขอบเขตของพื้นที่ศึกษา

Figure 2 Map illustrating the study area boundaries.

ที่มา: ดัดแปลงจากภาพถ่ายดาวเทียมจาก Google Maps (2566)

Source: Adapted from satellite imagery obtained from Google Maps (2023)

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

สามารถจำแนกออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่อยู่อาศัย รวมทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม

4.1.2 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนึงถึงความสามารถในการเข้าถึงได้อย่างสะดวกและปลอดภัย จากเงื่อนไขที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลต่อจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ สามารถจำแนกออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดชุมชนคัดสรร (Case Studies of Community) โดยการกำหนดคุณลักษณะขึ้น เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการคัดเลือก คือ เป็นชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐานในย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย โดยรูปแบบการใช้พื้นที่ระดับการตั้งถิ่นฐานที่สามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับบริบททางธรรมชาติและวัฒนธรรม ดังนั้น ชุมชนคัดสรรที่ใช้ในการศึกษาของบทความวิจัยนี้ มีจำนวนทั้งหมด 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนท่าเสาต้อย ชุมชนศรีสร้อยทรายมูลเมือง ชุมชนบ้านสันป่าข่อย และชุมชนวัดเกต

ส่วนขั้นตอนที่ 2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) โดยผู้วิจัยเดินทางสำรวจร่วมกับคนท้องถิ่นที่รู้จักชุมชนเป็นอย่างดีและใช้การสื่อสารด้วยภาษาไทย สามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้อาศัยในชุมชนที่มีศักยภาพในการประสานความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน อาจเป็นผู้นำตามธรรมชาติหรือเป็นผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ เป็นคนไทย ไม่จำกัดเพศ ไม่จำกัดระดับการศึกษา โดยมีช่วงอายุ 18–60 ปี การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดสัดส่วนจำนวน 1 คนต่อชุมชน (มี 4 ชุมชน) รวมทั้งหมด 4 คน ส่วนกลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้อาศัยในชุมชน หมายถึง ผู้อาศัยในชุมชนที่

มีศักยภาพในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการอยู่อาศัย การใช้พื้นที่ และสภาพแวดล้อมโดยรอบในพื้นที่ศึกษา โดยเป็นเจ้าของหรือผู้อยู่อาศัย เป็นคนไทย ไม่จำกัดเพศ ไม่จำกัดระดับการศึกษา โดยมีช่วงอายุ 18–60 ปี การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) เป็นการกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จนครบตามจำนวนโควตาตามจุดประสงค์ กำหนดสัดส่วนจำนวน 10 คนต่อชุมชน (มี 4 ชุมชน) รวมทั้งหมด 40 คน ดังนั้นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาของบทความวิจัยนี้ มีจำนวนทั้งหมด 44 คน

4.1.3 การเก็บข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสำรวจภาคสนาม สามารถจำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การเดินเท้าสำรวจทั่วทั้งชุมชน โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเพื่อสร้างแผนผังชุมชนและบันทึกสภาพทั่วไปเป็นภาพถ่าย ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตการณ์ระยะยาวในช่วงเดือนตุลาคม 2565 จนถึงเดือนเมษายน 2566 เพื่อศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่ของชุมชน คัดสรรและสภาพแวดล้อมโดยรอบพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ระยะที่ 1 การประเมินเบื้องต้นและการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล และระยะที่ 3 การประเมินผลและข้อเสนอแนะ ขั้นตอนที่ 3 การสำรวจองค์ประกอบเชิงพื้นที่โดยละเอียด ใช้แบบสำรวจองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งบันทึกสภาพที่ปรากฏเป็นภาพถ่ายประกอบ และขั้นตอนที่ 4 การสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเพื่อรวบรวมข้อมูลทางกายภาพและวัฒนธรรมของพื้นที่ศึกษา

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

สามารถจำแนกออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงกายภาพ ซึ่งเป็นข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม ได้แก่ การวิเคราะห์แผนผัง (Planning Analysis) เพื่อพิจารณารูปแบบการใช้พื้นที่และสภาพแวดล้อมโดยรอบของพื้นที่ศึกษา การวิเคราะห์สัณฐาน (Morphological Analysis) เพื่อองค์ประกอบเชิงพื้นที่ภายในพื้นที่ศึกษา และการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) เพื่อพิจารณาลักษณะร่วมและลักษณะเฉพาะของรูปแบบการใช้พื้นที่ สภาพแวดล้อมโดยรอบ และองค์ประกอบเชิงพื้นที่ภายในพื้นที่ศึกษา นำไปสู่การสรุปผลการศึกษา

4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาถอดบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Word by Word) จากนั้นนำข้อมูลมาจำแนกเป็นหมวดหมู่เพื่อวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) และใช้การวิเคราะห์คำหลัก (Domain analysis) โดยจำแนกข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันมาไว้ในชุดข้อมูลเดียวกัน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นหลักและประเด็นย่อยตามวัตถุประสงค์การวิจัย และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลเพื่อเชื่อมโยงไปสู่แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การสรุปผลข้อมูลแบบการบรรยายเชิงพรรณนา

4.3 การตรวจสอบข้อมูลและการแปลผล

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูล ด้านผู้วิเคราะห์ข้อมูล ด้านการทบทวนข้อมูล ด้านวิธีการเก็บข้อมูล และด้านแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ส่วนการแปลผล ผู้วิจัยใช้การบรรยายและการนำเสนอข้อมูลด้วยแผนผัง สามารถจำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การบรรยายด้วยภาษา และการถ่ายทอดของผู้วิจัย (General Description) และการแสดงหลักฐานสนับสนุนจากข้อมูล (Specific Description)

5. ผลการวิจัย

5.1 ภูมิทัศน์วัฒนธรรมย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย จังหวัดเชียงใหม่

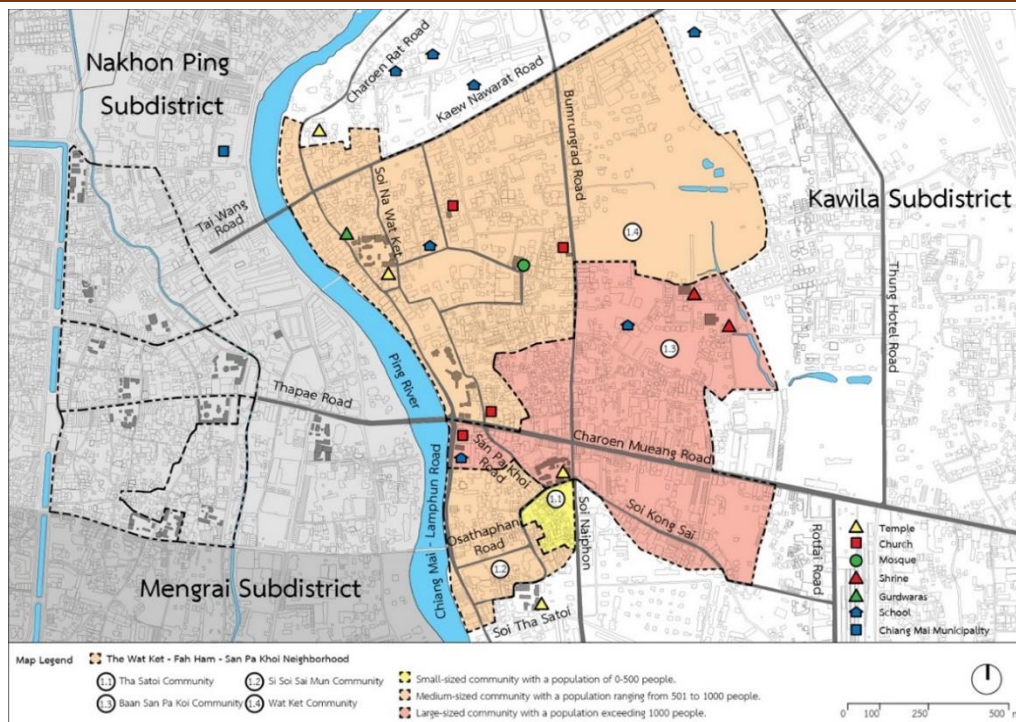
ภูมิทัศน์วัฒนธรรมภายในย่านแห่งนี้เป็นผลลัพธ์ของการที่มนุษย์ใช้วัฒนธรรมเข้าไปจัดการสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเพื่อตอบสนองต่อการดำรงชีพ แสดงถึงการผสมผสานองค์ประกอบทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ

และสิ่งแวดล้อมได้อย่างลงตัว ก่อเกิดเป็นอัตลักษณ์ที่สะท้อนถึงมรดกทางวัฒนธรรมของภูมิภาค ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญ โดยจำแนกออกเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

5.1.1 ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของพื้นที่ศึกษา พื้นที่ย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อยเป็นพื้นที่ส่วนที่เชื่อมกับพื้นที่ส่วนอื่นของเมือง ย่านทางตะวันตกที่เชื่อมไปย่านช้างม่วย-กาตหลวง-ท่าแพ ทางตะวันออกที่เชื่อมไปยังหนองป่าครั่ง อำเภอสันกำแพง อำเภอสันทรายและอำเภอดอยสะเก็ด พื้นที่ทางใต้เชื่อมไปยังย่านบ้านเด่น-หนองหอย อำเภอสารภี อำเภอลำดอง และจังหวัดลำพูน ส่วนพื้นที่ทางเหนือที่เชื่อมไปยังย่านลี้ก้า-ชะจาว แม้บริเวณชุมชนเดิมของย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อยเดิมนั้นเป็นพื้นที่ที่ต่อเนื่องเชื่อมไปยังชุมชนหรือย่าน การใช้พื้นที่ที่สำคัญซึ่งมีผลต่อการรับรู้ย่านนี้ สำหรับฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิงเป็นพื้นที่ของชุมชนริมน้ำดั้งเดิม ได้แก่ ชุมชนวัดเกต มีวัดวัดเกตการาม คริสตจักรที่ 1 เชียงใหม่ วัดซีกส์ และมัสยิดเป็นองค์ประกอบสำคัญ ชุมชนฟ้าฮ่าม มีวัดฟ้าฮ่ามเป็นศูนย์กลาง ชุมชนสันป่าข่อย มีวัดสันป่าข่อยและตลาดสันป่าข่อยเป็นศูนย์กลางของชุมชนและเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่คนส่วนใหญ่เข้ามาใช้พื้นที่ทั้งในส่วนตลาดสันป่าข่อยและย่านการค้าตลอดสองฝั่งของถนนเจริญเมือง ตลอดจนกิจกรรมการค้าคนคนเดินระดับเมือง บริเวณถนนบำรุงราษฎร์ช่วงระหว่างสี่แยกโรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัยขึ้นไปทางเหนือจนถึงพื้นที่ริมถนนรัตนโกสินทร์ด้านหลังโรงเรียนปิ่นสร้อยฯ เคยมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่สัญจรมาเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม มีกิจกรรมการค้าขายสินค้าต่าง ๆ เฉพาะช่วงวันเสาร์กลางวันและวันอาทิตย์กลางวัน (ถนนคนเดินหลังปิ่นสร้อย) ปัจจุบันยกเลิกไปแล้ว ส่วนที่เหลือเป็นชุมชนเดิมสลับกับพื้นที่พักอาศัยหนาแน่นน้อยถึงปานกลาง โดยมีพื้นที่ริมถนนสุขุมวิทไฮเวย์เป็นพื้นที่พาณิชยกรรมต่าง ๆ ย่านนี้เป็นย่านที่คนเมืองเชียงใหม่ส่วนใหญ่เข้ามาใช้พื้นที่หรือกิจกรรมในบริเวณย่าน เนื่องจากเป็นพื้นที่การค้าขายเดิม สถานศึกษา สถานพยาบาล สถานราชการ รัฐวิสาหกิจ และการคมนาคมขนส่ง เป็นย่านที่รู้จักในฐานะชุมชนดั้งเดิมอีกชุมชนหนึ่งของเมืองเชียงใหม่ และเป็นทางสัญจรผ่านไปสู่พื้นที่อื่น ๆ (Tansukanun, 2023)

5.1.2 จำนวนและความหนาแน่นของประชากรภายในพื้นที่ศึกษา มีชุมชนขนาดเล็ก ได้แก่ ชุมชนท่าสะต๋อย มีจำนวนประชากร 0-500 คนเนื่องจากมีขนาดที่จำกัด ชุมชนเหล่านี้จึงเผชิญกับความท้าทายเฉพาะตัวในแง่ของการเข้าถึงทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐาน และบริการ ความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่เหล่านี้มีแนวโน้มค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ส่วนชุมชนขนาดกลาง ได้แก่ ชุมชนศรีสร้อยทรายมูลเมือง และชุมชนวัดเกต มีจำนวนประชากร 501-1,000 คน เนื่องจากมีขนาดประชากรปานกลาง ทำให้เข้าถึงทรัพยากรและบริการได้ดีกว่าเมื่อเทียบกับชุมชนขนาดเล็ก อย่างไรก็ตาม ชุมชนเหล่านี้มีแนวโน้มประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการที่จำเป็น ส่วนชุมชนขนาดใหญ่ ได้แก่ ชุมชนบ้านสันป่าข่อย มีจำนวนประชากรมากกว่า 1,000 คน โดยมีแนวโน้มเผชิญกับความหนาแน่นของประชากรที่สูงขึ้น นำไปสู่โอกาสและความท้าทายในการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีอยู่ให้เพียงพอต่อความต้องการของประชากรที่มีจำนวนมากขึ้น (ดังรูปที่ 3)

5.1.3 ระบบโครงข่ายคมนาคมภายในพื้นที่ศึกษา มีถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนเชียงใหม่-ลำพูน ถนนเจริญเมือง และถนนแก้ววรัญญู ถนนสายหลักเหล่านี้ มีแนวโน้มประสบปัญหาการจราจรหนาแน่น นำไปสู่การจราจรติดขัด ความล่าช้า และความคล่องตัวโดยรวมภายในพื้นที่ลดลง การบริหารจัดการกับความแออัดและการปรับปรุงประสิทธิภาพของถนนสายหลักเหล่านี้ ถือเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้การขนส่งสำหรับผู้พักอาศัยและผู้สัญจรเป็นไปอย่างราบรื่นยิ่งขึ้น ส่วนถนนสายรอง ได้แก่ ถนนบำรุงราษฎร์ มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมต่อพื้นที่ภายในพื้นที่ศึกษา การบำรุงรักษาให้ถนนเหล่านี้ได้รับการดูแลเป็นอย่างดีและเชื่อมต่อกับเครือข่ายถนนสายหลัก ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสร้างระบบคมนาคมขนส่งที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ส่วนถนนสายย่อย ได้แก่ ถนนสันป่าข่อย ถนนโอสถาพันธ์ ซอยท่าสะต๋อย ซอยกองทราย และซอยหน้าวัดเกต ถนนสายย่อยเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นทางเชื่อมต่อภายในละแวกใกล้เคียงและชุมชน ความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับการบำรุงรักษาถนนเหล่านี้ยังเพียงพอ การส่งเสริมปลอดภัยในการเดินทางและสัญจรได้อย่างง่ายดาย ทั้งนี้ การเพิ่มการเข้าถึงถนนสายย่อยสามารถส่งผลดีต่อความต้องการการเดินทางและการคมนาคมประจำวันของผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่น (ดังรูปที่ 3)

รูปที่ 3 แผนที่แสดงขอบเขต สถานที่สำคัญ จำนวนและความหนาแน่นของประชากรภายในพื้นที่ศึกษา

Figure 3 Map illustrating study area boundaries, significant landmarks, and population distribution and density within the study area.

ที่มา: ดัดแปลงจากภาพถ่ายดาวเทียมจาก Google Maps (2566)

Source: Adapted from satellite imagery obtained from Google Maps (2023)

5.1.4 การใช้ที่ดินภายในพื้นที่ศึกษา จากการศึกษาแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทท้ายกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2555 แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ส่วนใหญ่จัดอยู่ในเขตสีเหลืองและเส้นทแยงสีขาวเป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อการอยู่อาศัย และบางส่วนในบริเวณทางด้านใต้อยู่ในเขตสีแดงเป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก โดยพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัย เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ โดยให้ทางเลือกที่อยู่อาศัยสำหรับประชากรในท้องถิ่น ประกอบด้วยที่อยู่อาศัยหลายประเภทตั้งแต่สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเมืองแบบดั้งเดิม สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเมืองที่ปรับเปลี่ยนการใช้สอย ไปจนถึงสถาปัตยกรรมที่สร้างใหม่ให้ทันสมัย ส่วนพื้นที่เพื่อการพาณิชยกรรมประกอบด้วย ร้านค้า ร้านอาหาร และธุรกิจที่ให้บริการทั้งผู้พักอาศัยและนักท่องเที่ยว ถือเป็นศูนย์กลางกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

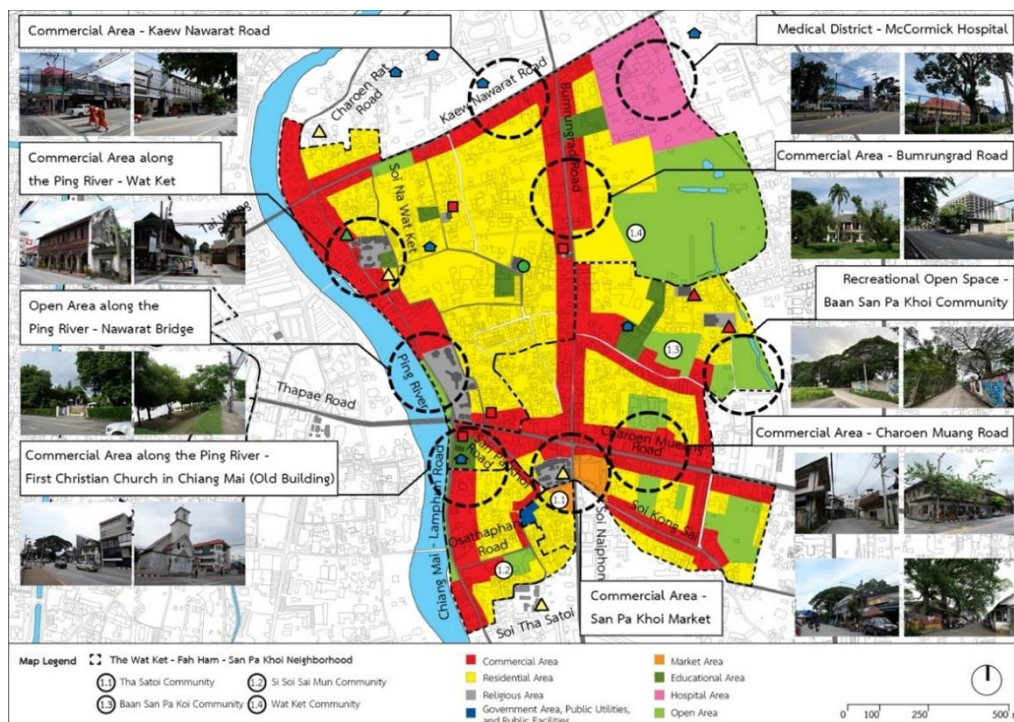
ส่วนพื้นที่ศาสนาที่ปรากฏในพื้นที่ศึกษา มีจำนวน 10 แห่ง ได้แก่ คริสตจักรที่ 1 เชียงใหม่ คริสตจักรบิวลาห์ คริสตจักรสามัคคีเชียงใหม่ โบสถ์คริสต์จักรที่ 1 เชียงใหม่ (หลังเก่า) มัสยิดอัสตักวา มุลินีสำนักรพุทธาวนาเชียงใหม่ (หังเด็กตั้ง) วัดเกตการาม วัดสันป่าข่อย สถานธรรมเทียนเอน ศรีอริยเมตตรัย และสมาคมศรีสุริยวงศ์ (วัดซิกข์) ส่วนพื้นที่ราชการ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางสำหรับกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ส่วนพื้นที่ตลาด ซึ่งตลาดท้องถิ่นมีแนวโน้มการเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและเสนอโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมทั้งมีความสำคัญทางวัฒนธรรม โดยมีการจัดแสดงสินค้าและงานฝีมือแบบดั้งเดิม จึงมีบทบาทในการอนุรักษ์และจัดแสดงมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่

ส่วนพื้นที่สถาบันการศึกษา ทำหน้าที่เป็นแกนหลักของระบบการศึกษาและให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะและความพร้อมของบุคลากร เพื่อสร้างโอกาสเติบโตส่วนบุคคลและโอกาสในการทำงานใน

อนาคต ประเด็นที่ 7 พื้นที่โรงพยาบาล โดยผู้อยู่อาศัยสามารถเข้าถึงทางเลือกการรักษาพยาบาลที่หลากหลายมากขึ้น ส่วนเครือข่ายการดูแลสุขภาพมีแนวโน้มเป็นเครือข่ายการดูแลสุขภาพที่กว้างขวางขึ้น เพื่อสามารถเคลื่อนย้ายไปยังโรงพยาบาลได้อย่างรวดเร็วในกรณีฉุกเฉิน ประเด็นที่ 8 พื้นที่เปิดโล่ง โดยสามารถใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม งานเทศกาล และการรวมตัวในชุมชน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกถึงความเป็นมาและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม รวมทั้งมีวิถีทัศน์ของภูมิทัศน์ธรรมชาติ แหล่งน้ำ หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ช่วยเสริมความสวยงามโดยรวมของพื้นที่

5.2 บทบาทขององค์ประกอบเชิงพื้นที่ที่กำหนดอัตลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย จังหวัดเชียงใหม่

จากการสำรวจภาคสนาม ผู้วิจัยพบองค์ประกอบเชิงพื้นที่ที่กำหนดอัตลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมภายในพื้นที่ศึกษา สามารถจำแนกออกเป็น 9 กลุ่ม (ดังรูปที่ 4) ดังนี้

รูปที่ 4 แผนที่แสดงองค์ประกอบเชิงพื้นที่ที่กำหนดอัตลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษา

Figure 4 Map Illustrating Spatial Components Defining the Cultural Landscape Identity in the Study Area.

ที่มา: ดัดแปลงจากภาพถ่ายดาวเทียมจาก Google Maps (2566)

Source: Adapted from satellite imagery obtained from Google Maps (2023)

กลุ่มที่ 1 พื้นที่เปิดโล่งเพื่อนันทนาการในชุมชนบ้านสันป่าข่อย เป็นแหล่งทรัพยากรส่วนกลางและเข้าถึงได้สำหรับผู้อยู่อาศัยในการทำกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ กลุ่มที่ 2 พื้นที่เปิดโล่งริมแม่น้ำปิงบริเวณสะพานนวรัฐ เป็นจุดหมายตาที่มีชื่อเสียงของเมืองเชียงใหม่ ทำให้ผู้อยู่อาศัยและผู้มาเยือนได้มีโอกาสในการพักผ่อนหย่อนใจและมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมทางวัฒนธรรม กลุ่มที่ 3 พื้นที่พาณิชย์กรรมย่านตลาดสันป่าข่อย มีลักษณะเป็นตลาดท้องถิ่น มีแผงลอยและร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าหลากหลาย ทำหน้าที่เป็นศูนย์แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของชุมชน กลุ่มที่ 4 พื้นที่พาณิชย์กรรมถนนแก้ววรัญ ย่านสถานศึกษา และโรงพยาบาล ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเชียงใหม่และใกล้กับสถาบันการศึกษาและโรงพยาบาล ทำให้ผู้อยู่อาศัยสามารถเข้าถึงกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนในวงกว้าง กลุ่มที่ 5 พื้นที่

พาณิชย์กรรมถนนเจริญเมือง มีถนนทอดยาวผ่านส่วนสำคัญของเมืองและเกี่ยวข้องกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม จึงมีรูปแบบและโครงสร้างของสถาปัตยกรรมที่สะท้อนถึงมรดกทางประวัติศาสตร์อันยาวนานของเมืองเชียงใหม่

กลุ่มที่ 6 พื้นที่พาณิชย์กรรมถนนบำรุงราษฎร์ เป็นที่ตั้งของร้านค้า ตลาด ร้านอาหาร และธุรกิจต่าง ๆ ที่ตอบสนองความต้องการและความชอบของชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน สะท้อนให้เห็นถึงความทันสมัยของเมืองในขณะเดียวกันได้รักษามรดกทางวัฒนธรรม กลุ่มที่ 7 พื้นที่พาณิชย์กรรมริมแม่น้ำปิง บริเวณโบสถ์คริสต์จักรที่ 1 เชียงใหม่ (หลังเก่า) เป็นอาคารเก่าแก่และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท่ามกลางบริบทของการปรับตัวให้เข้ากับยุคปัจจุบัน กลุ่มที่ 8 พื้นที่พาณิชย์กรรมริมแม่น้ำปิงย่านวัดเกต ซึ่งเชื่อมต่อกับวัดเกตการาม ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ในเมืองเชียงใหม่ และมีพื้นที่พาณิชย์กรรมที่ประกอบด้วยธุรกิจ ร้านค้า ตลาด และร้านอาหาร ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการค้าและการท่องเที่ยวสำหรับผู้อยู่อาศัยในพื้นที่และนักท่องเที่ยว และกลุ่มที่ 9 พื้นที่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค เป็นจุดหมายปลายทางและศูนย์กลางสำหรับบริการด้านการดูแลสุขภาพ การศึกษาทางการแพทย์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ความสำคัญของพื้นที่นี้อยู่ที่บทบาทในการส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี รวมทั้งมีส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่

ผู้วิจัยจำแนกบทบาทขององค์ประกอบเชิงพื้นที่เหล่านี้ที่กำหนดอัตลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษาออกเป็น 5 บทบาท (ดังตารางที่ 1) ดังนี้

บทบาทที่ 1 พื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผู้วิจัยพิจารณาจากสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมและพื้นที่เฉพาะที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ จำเป็นต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ถือเป็นสัญลักษณ์ของมรดกทางประวัติศาสตร์ของภูมิภาคที่เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน ได้แก่ กลุ่มที่ 2 พื้นที่เปิดโล่งริมแม่น้ำปิงบริเวณสะพานนวรัฐ กลุ่มที่ 3 พื้นที่พาณิชย์กรรมย่านตลาดสันป่าข่อย กลุ่มที่ 5 พื้นที่พาณิชย์กรรมถนนเจริญเมือง กลุ่มที่ 7 พื้นที่พาณิชย์กรรมริมแม่น้ำปิง บริเวณโบสถ์คริสต์จักรที่ 1 เชียงใหม่ (หลังเก่า) กลุ่มที่ 8 พื้นที่พาณิชย์กรรมริมแม่น้ำปิงย่านวัดเกต และกลุ่มที่ 9 พื้นที่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค

บทบาทที่ 2 พื้นที่พาณิชย์กรรมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยพิจารณาจากความหนาแน่นของสถานประกอบการธุรกิจ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและความหลากหลาย รวมทั้งตลาด ร้านค้า และเส้นทางสัญจรหลัก ซึ่งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตชีวาและหลากหลาย ถือเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรม ได้แก่ กลุ่มที่ 3 พื้นที่พาณิชย์กรรมย่านตลาดสันป่าข่อย กลุ่มที่ 4 พื้นที่พาณิชย์กรรมถนนแก้ววรัญ ยานสถานศึกษา และโรงพยาบาล กลุ่มที่ 5 พื้นที่พาณิชย์กรรมถนนเจริญเมือง กลุ่มที่ 6 พื้นที่พาณิชย์กรรมถนนบำรุงราษฎร์ กลุ่มที่ 7 พื้นที่พาณิชย์กรรมริมแม่น้ำปิง บริเวณโบสถ์คริสต์จักรที่ 1 เชียงใหม่ (หลังเก่า) และกลุ่มที่ 8 พื้นที่พาณิชย์กรรมริมแม่น้ำปิงย่านวัดเกต

บทบาทที่ 3 พื้นที่สถาปัตยกรรมและชุมชน ผู้วิจัยพิจารณาจากความสำคัญทางสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างอาคารแบบดั้งเดิมและอาคารแบบร่วมสมัย สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างมรดกทางวัฒนธรรมและการพัฒนาเมือง รวมทั้งพื้นที่ส่วนกลาง จตุรัส และตลาด แสดงให้เห็นพัฒนาการของพื้นที่และอำนวยความสะดวกในการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและแบ่งปันอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 พื้นที่เปิดโล่งเพื่อนันทนาการในชุมชนบ้านสันป่าข่อย กลุ่มที่ 3 พื้นที่พาณิชย์กรรมย่านตลาดสันป่าข่อย กลุ่มที่ 5 พื้นที่พาณิชย์กรรมถนนเจริญเมือง กลุ่มที่ 6 พื้นที่พาณิชย์กรรมถนนบำรุงราษฎร์ กลุ่มที่ 7 พื้นที่พาณิชย์กรรมริมแม่น้ำปิง บริเวณโบสถ์คริสต์จักรที่ 1 เชียงใหม่ (หลังเก่า) และกลุ่มที่ 8 พื้นที่พาณิชย์กรรมริมแม่น้ำปิงย่านวัดเกต

บทบาทที่ 4 พื้นที่ทางศาสนาและจิตวิญญาณ ผู้วิจัยพิจารณาจากสถานที่ทางศาสนา สถานที่สำคัญทางสถาปัตยกรรม พื้นที่เปิดโล่งที่เกี่ยวข้อง สิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการแก่ชุมชนเพื่อปฏิบัติทางจิตวิญญาณ และพื้นที่รวมตัวของชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมที่หล่อหลอมคุณค่าทางสังคมและจิตวิญญาณของชุมชน ได้แก่ กลุ่มที่ 7 พื้นที่

พาณิชย์กรรมริมแม่น้ำปิง บริเวณโบสถ์คริสต์จักรที่ 1 เชียงใหม่ (หลังเก่า) และกลุ่มที่ 8 พื้นที่พาณิชย์กรรมริมแม่น้ำปิงย่านวัดเกต

บทบาทที่ 5 พื้นที่สาธารณะ ผู้วิจัยพิจารณาจากพื้นที่สีเขียว สวนสาธารณะ สวนหย่อม และพื้นที่ริมแม่น้ำที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ทางสิ่งแวดล้อม มีพื้นที่ทางธรรมชาติ และมีพื้นที่รองรับกิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 พื้นที่เปิดโล่งเพื่อนันทนาการในชุมชนบ้านสันป่าข่อย กลุ่มที่ 2 พื้นที่เปิดโล่งริมแม่น้ำปิงบริเวณสะพานนวรัฐ และกลุ่มที่ 9 พื้นที่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค

ตารางที่ 1 แสดงบทบาทขององค์ประกอบเชิงพื้นที่ที่กำหนดอัตลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษา

Table 1 The role of spatial components in defining the identity of the cultural landscape in the study area.

Spatial Components	Characteristics	Role in Cultural Landscape Identity
Historical and Cultural Areas Criteria: Landmarks and heritage sites, continuous cultural activity zones, historical property lines.	- Presence of temples, historical landmarks, and traditional architecture. - Specific sites with historical importance.	Essential for preserving and promoting cultural identity, reflecting historical significance. - Symbolizes the historical legacy of the region, connecting the past with the present.
Commerce and Economic Activity Areas Criteria: Commercial property boundaries, density of business establishments, main commercial thoroughfares.	- Places fostering cultural interactions and diversity. - Markets, shops, and economic hubs.	- Promotes cultural exchange, contributing to a vibrant and diverse cultural identity. - Drives the local economy, showcasing economic activities intertwined with cultural practices.
Architecture and Community Areas Criteria: Architectural significance, community use spaces, public access areas.	- Mix of traditional and contemporary buildings. - Open communal areas, gathering spots, and markets.	Reflects a blend of heritage and urban development, showcasing the area's evolution. - Facilitates community engagement, fostering a sense of belonging and shared identity.
Religious and Spiritual Areas Criteria: Property boundaries of religious sites, associated open spaces, and facilities serving the religious community.	Architectural landmarks, spiritual practices, and community gathering spaces.	Anchors of tradition and heritage, shaping social and spiritual community values.
Public Areas Criteria: Publicly accessible land, government-owned properties, parks, and recreation areas.	Parks, gardens, and proximity to the river.	Contributes to environmental identity, providing natural and recreational spaces.

6. การอภิปรายผล สรุป และข้อเสนอแนะ

6.1 อภิปรายผล

บทความวิจัยนี้ได้นำเสนอความสอดคล้องกับผลงานที่ผ่านมา โดยสอดคล้องกับ Thumwimol and Thumwimol (2022) ประเด็นการเข้าใจพื้นฐานของปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในการกำหนดภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อพิจารณาการอนุรักษ์ที่ไม่ใช่เป็นการอนุรักษ์ชนิดเดียวแต่เป็นกระบวนการที่มีพลวัต รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการใช้ภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์เป็นฐานข้อมูลสำหรับแผนการอนุรักษ์ในอนาคตที่ให้ความสำคัญกับความสามารถในการปรับตัวและความเกี่ยวข้องเมื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของเมือง สอดคล้องกับ Chaiyasit and Sucher (2018) ประเด็นการขยายขอบเขตการศึกษาโดยการเชื่อมโยงภูมิทัศน์วัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับความยั่งยืนทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับ Vanachayangkul and Dankittikul (2019) ประเด็นความเร่งด่วนในการพัฒนากลยุทธ์การอนุรักษ์ที่ยั่งยืน เพื่อสร้างความเข้าใจที่เหมาะสมในการอนุรักษ์ที่เคารพความหลากหลายทางสถาปัตยกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับ Kitika (2020) ประเด็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชนและสร้างพื้นที่สาธารณะที่มีความหมาย สอดคล้องกับ Jeenjaitrong and Haocharoen (2020) ประเด็นความสำคัญของภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่สามารถเติมเต็มช่องว่างระหว่างความหลากหลายของชุมชนและสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม บทความวิจัยนี้ได้นำเสนอข้อโต้แย้งและข้อค้นพบใหม่ที่ยขยายขอบเขตจากการศึกษาที่มีอยู่ โดยแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของพื้นที่ที่กำหนดอัตลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมภายในพื้นที่ศึกษาไม่ใช่สิ่งคงที่ แต่เป็นพื้นที่แบบพลวัตที่มีปฏิสัมพันธ์กับปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง พื้นที่เหล่านี้ช่วยให้สามารถตีความใหม่และปรับบริบทใหม่ของการเล่าเรื่องทางวัฒนธรรม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมและมุมมองของสังคม อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความยืดหยุ่นและความเกี่ยวข้องของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถกระตุ้นอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ งานฝีมือช่างฝีมือ และวิสาหกิจด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจในเมืองมีความหลากหลายและยั่งยืน นอกเหนือจากรูปแบบการท่องเที่ยวทั่วไป แสดงถึงอิทธิพลที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งองค์ประกอบของพื้นที่ที่กำหนดอัตลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมในบริบทเมือง มีส่วนทำให้เกิดความเข้าใจที่ละเอียดยิ่งขึ้นว่าองค์ประกอบของพื้นที่เหล่านี้มีรูปร่างและกำหนดรูปแบบตามชีวิตในเมืองร่วมสมัยอย่างไร โดยนำเสนอข้อมูลเชิงลึกสำหรับนักวางผังเมือง ผู้กำหนดนโยบาย และผู้นำชุมชนในการรักษาและใช้ประโยชน์จากองค์ประกอบของพื้นที่เหล่านี้ เพื่อความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ต่อไป

6.2 สรุปผล

การสำรวจองค์ประกอบของพื้นที่และวิเคราะห์บทบาทในการกำหนดอัตลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ต่อเนื่องย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างฐานความรู้ของวงวิชาการ ต่อยอดสู่การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในบริบทเมือง แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมอันเป็นผลลัพธ์ของการจัดการสภาพแวดล้อมที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเกิดจากมนุษย์เข้าไปตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบริมแม่น้ำปิงที่มีความลาดชันต่ำ ส่งผลให้ผู้อยู่อาศัยต้องใช้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับกิจกรรมการค้าและการท่องเที่ยวเพื่อปรับตัวตามสภาพแวดล้อมนั้น ๆ โดยมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบทางธรรมชาติ และองค์ประกอบที่ถูกสร้างขึ้น จากนั้นจึงประกอบสร้างกันเป็นภาพลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและส่งผ่านออกมาในการก่อรูปของผังชุมชน พื้นที่สีเขียวและสวนสาธารณะที่เปิดโอกาสให้ผู้อยู่อาศัยได้มีส่วนร่วมกับธรรมชาติ ถนนและทางเดินที่ส่งผลต่อการเข้าถึงและการเชื่อมต่อ การจัดวางทางสถาปัตยกรรมที่ใช้ประโยชน์จากความลาดชันตามธรรมชาติ ส่งผลต่อทั้งความสวยงามและการใช้งาน และสถานที่สำคัญทางศาสนาและจิตวิญญาณที่มีส่วนสำคัญต่อการแสดงออกทางวัฒนธรรมของผู้อยู่อาศัย ซึ่งปรากฏให้เห็นองค์ประกอบเชิงพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พื้นที่พาณิชย์กรรมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พื้นที่สถาปัตยกรรมและชุมชน พื้นที่ทางศาสนาและจิตวิญญาณ และพื้นที่สาธารณะ ส่วนปัจจัยเกี่ยวข้องที่กำหนดอัตลักษณ์ของภูมิ

ทัศนวัฒนธรรมภายในย่าน ได้แก่ ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ การอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม การปฏิบัติทางศาสนาและจิตวิญญาณ การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและเทศกาล การสนับสนุนช่างฝีมือและหัตถกรรมท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชน ความหลากหลายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความสำคัญด้านแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้องค์ประกอบเชิงพื้นที่ในบริบทเมืองมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากพื้นที่ชนบท

การทำความเข้าใจองค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์และจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในบริบทเมืองท่ามกลางความท้าทายที่เกิดจากการขยายตัวของเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อยมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ดูแลมรดกทางวัฒนธรรมอันยาวนานของเมืองเชียงใหม่ มีความสำคัญทางเศรษฐกิจด้วยกิจกรรมทางการค้าที่มีศักยภาพ มีพื้นที่ชุมชนที่ส่งเสริมความรู้สึกของชุมชน สภาพแวดล้อมสีเขียวช่วยสร้างประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ครบครัน สอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ในอนาคต มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์วัฒนธรรม และแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน ผ่านการสร้างสมดุลระหว่างประเพณีและนวัตกรรม การอยู่ร่วมกันขององค์ประกอบทางประวัติศาสตร์และอิทธิพลสมัยใหม่ ก่อให้เกิดภูมิทัศน์วัฒนธรรมในบริบทเมืองที่มีชีวิตชีวา ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์และอัตลักษณ์ร่วมกัน

6.3 ข้อเสนอแนะ

6.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ หน่วยงานราชการ ชุมชนท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถนำข้อมูลจากการวิจัย ได้แก่ เกณฑ์พิจารณาบทบาทขององค์ประกอบเชิงพื้นที่และแผนที่แสดงองค์ประกอบเชิงพื้นที่ที่กำหนดอัตลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษา เพื่อช่วยในการทำความเข้าใจความสำคัญและความเชื่อมโยงระหว่างกัน รวมทั้งปรับใช้หรือต่อยอดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชนและแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากการจัดการกับความท้าทายด้านการขยายตัวของเมืองจำเป็นต้องบูรณาการการพิจารณาองค์ประกอบเชิงพื้นที่เข้ากับแนวทางแบบสหสาขาวิชาชีพที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

6.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป จากผลการศึกษาในบทความวิจัยนี้ ซึ่งเป็นการศึกษาชุมชนคัดสรรจำนวน 4 ชุมชนเท่านั้น อาจมีประเด็นอื่นนอกเหนือจากนี้ที่ยังไม่ถูกกล่าวถึง ทั้งนี้ หากมีการศึกษาในอนาคต ควรมีการขยายขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาและประเด็นของการศึกษา โดยเฉพาะด้านการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพขององค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อภูมิทัศน์วัฒนธรรมย่านวัดเกต-ฟ้าฮ่าม-สันป่าข่อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการเปรียบเทียบตามบทบาทและบริบทของย่านกับแนวโน้มการพัฒนาของเมืองเชียงใหม่ในอนาคต เนื่องจากประเด็นเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์และจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมในบริบทเมืองให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังควรเชื่อมโยงประเด็นของการศึกษากับศาสตร์อื่น ๆ เช่น ผังเมือง มานุษยวิทยา สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ เป็นต้น เพื่อให้ได้มุมมองเชิงพื้นที่ที่หลากหลายและมีความรู้รอบด้าน นำไปสู่การสร้างสรรคกระบวนการวิจัยที่เหมาะสมกับบริบทของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่มากยิ่งขึ้น

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ (Grant No. RGNS 65-077) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

Chaiyasit, W., & Sucher, W. (2018). Cultural landscape management for tourism: a case study of a train

- station, Lamphun province. *Journal of Fine Arts, Chiang Mai University*, 9(1), 258-300.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/fineartsJournal/article/view/97814/96302> (in Thai)
- Jackson, J. B. (1984). *Discovering the vernacular landscape*. Yale University.
- Jeenjaitrong, C., & Haocharoen, K. (2020). Cultural landscape of traditional community: a case study of Klong Kwae-om community, Samut Songkhram province. *Built Environment Inquiry Journal (BEI)*, 19(3), 1-21. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/arch-kku/article/view/241397/165490> (in Thai)
- Kerdsiri, K. (2014). Holistic cultural landscapes of community and vernacular architecture in the area of Songkhla lake watershed. *NAJUA: History of Architecture and Thai Architecture*, 11, 176-213.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NAJUA/article/view/27539/23629> (in Thai)
- Kitika, C. (2020). Integrated cultural landscape conceptual plan with community network participation on a case study of Chang Moi area, Chiang Mai province. *NAJUA: History of Architecture and Thai Architecture*, 17(1), 152-184.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NAJUA/article/view/244049> (in Thai)
- Mainig, D. W. (1979). *The interpretation of ordinary landscapes: geographical essays*. Oxford University.
- Paepuang, P., & Povatong, B. (2021). Adaptation strategies of hotel business entrepreneurs in Chiang Mai to Covid-19 situation in 2020. *Sarasatr*, 4(3), 624-636.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sarasatr/article/view/251235/172140> (in Thai)
- Pongsakornvasu, T., & Agmapisarn, C. (2017). A study of boutique coffee shop service marketing strategies: a case study of downtown area in Chiang Mai. *Panyapiwat Journal*, 9(3), 107-119.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/107093/84738> (in Thai)
- Sauer, C. O. (1956). *Man's role in changing the face of the earth*. University of Chicago.
- Siriwatchaipor, P., & Issarathumnoon, W. (2018). Adaptive re-use of vernacular houses for tourism in Wat Ket community, Chiang Mai. *Journal of Environmental Design*, 5(2), 26-45.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jed/article/view/133465/119282> (in Thai)
- Spirn, A. W. (1998). *The language of landscape*. Yale University.
- Suwatcharapinun, S. (2016). *Chiang Mai-Mai: modern architecture in the city of Chiang Mai between the years B.E. 2427-2518*. Chiang Mai University. (in Thai)
- Tansukanun, P. (2023). *The spirit of place: neighborhoods in the city of Chiang Mai*. Chiang Mai University. (in Thai)
- Thumwimol, V., & Thumwimol, P. (2022). Cultural landscape components of ancient Chaiya, Surat Thani. *Sarasatr*, 2, 345-357. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sarasatr/about> (in Thai)
- Tuan, Y. F. (1977). *Space and place: the perspective of experience*. University of Minnesota.
- Vanachayangkul, P., & Dankittikul, C. (2019). Cultural landscape management of Kadkongta, Lampang. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 12(6), 1430-1447.
<https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/201069/156480> (in Thai)